

معرفی های گزارشی

زبان ساده برای جامعه گزارش می کند و قبلاً در همین نشریه معرفی شده است.

• جهنم چرا؟

محمدحسن قدردان قراملکی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۶۳ ص، رقعی.

این کتاب مجموعه چهار مقاله نویسنده در کیهان اندیشه و نامه مفید است که در شکل کتاب آن را ارائه کرده است و در آن فلسفه و انگیزه دوزخ، چگونگی عذاب دوزخ و دوزخ ابدی را مورد بحث قرار داده است. کتاب قبلاً در این نشریه معرفی شده است.

• ترجمه الهیات شفاء

محمد مهدی گیلانی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۳۲ ص، وزیری.

در تقسیم عام محتوای کتاب شفاء، آن را به چهار جمل رئیسی: منطق و طبیعیات و ریاضیات و الهیات منقسم فرموده اند، و هر جمله را به فئونی و هر فنی را به مقالاتی و هر مقاله را به فصولی قسمت کرده اند که

هستند و «فدیه»، «سحت»، «طهاره» که فقهی هستند و «مصلح مرسله»، «مصلحه شرعی» و ... که اصولی هستند. البته کار آقای دغیم با همه سودمندی و کارآمدی، کاستی هایی هم دارد، از جمله در بخش قرآنی، با آن که رازی افزون بر تفسیر، در علوم قرآنی نیز آثاری دارد و بدین لحاظ بسیاری از عناوین علوم قرآن در آثارش طرح و تبیین شده که در این فرهنگواره نیامده است. از جمله «تناسب» که رازی بدان اهمیت فراوان داده و بلکه مدعی است هیچ مفسر در حد او به این نکته دست نیافته است و «مکی و مدنی»، «مصحف»، «تحریف» که در عدم تحریف قرآن فراوان رازی سخن گفته و بدان پای فشرده و ...

• فلسفه و کلام

• همه باید بدانند

ابراهیم امینی، چاپ پانزدهم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۰۸ ص، رقعی. این کتاب مباحث اصول و فروع دین را به

• بیج کلیات

• موسوعة الامام فخرالدین الرازی

الدكتور سمیع دغیم، بیروت، مکتبه لبنان ناشرون، ۱۴۲۱، ۱۰۹۹ ص، وزیری. فرهنگنامه ای است گسترده بر پایه آثار فخرالدین رازی، و ارائه دهنده مصطلحات به کار گرفته شده در آثار وی و بدین سان فرهنگواره ای است کلامی، تفسیری، اصولی، منطقی و ...

نویسنده ابتدا از فخرالدین رازی و جایگاه او در میان عالمان و فرهنگ اسلامی سخن گفته و آنگاه ضمن یادکردی از پژوهش هایی سامان یافته درباره وی، آثار رازی را گزارش کرده است. آنگاه مصطلحات برگرفته از آثار وی را با توضیح و تبیین آنها بر پایه متن آثار مکتوب فخرالدین رازی گزارش کرده است. بدین سان این فرهنگواره چنانکه پیش تر آوردیم عام است. یعنی پژوهشی است میدانی بر پایه آثار رازی، به مثل اصطلاح «تنزیل»، «سجع»، «نزول» را آورده که قرآنی هستند «توحید»، «رؤیة» و ... را هم که کلامی

هر بخشی از آن‌ها مشتمل بر بحث‌هایی متنوع و گوناگون است و شاخه‌های رسته و برخاسته از هر اصلی از آن علوم را تشخیص هویت نموده و پیوستگی و خویشاوندی دور و نزدیک آن‌ها را روشن ساخته است.

الهیات شفا مشتمل بر ده مقاله است که چهار مقاله اولیه آن ترجمه گردیده و به محضر دوستان آن حکمت و برهان عرضه می‌شود.

• حیات پس از مرگ

علی محمد اسدی، چاپ نهم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۰۷ ص، رقمی.

این کتاب درباره زندگی پس از مرگ بحث می‌کند و قبلاً معرفی اجمالی شده است.

• حق با علی است

مهدی فقیه ایمانی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۰۰ ص، وزیری.

این کتاب درباره اثبات حقانیت علی (ع) و این که حق بر مدار آن حضرت می‌چرخد و او بر مدار آن می‌چرخد، نگارش یافته است، و پیش از این در همین نشریه معرفی شده است.

• سیمای پرفروغ

سید اصغر ناظم زاده قمی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۳۶۸ ص، وزیری.

این کتاب درباره فضایل و مناقب امیرمؤمنان علی (ع) است. نویسنده بر این باور است که جامعه امروز و به ویژه نسل جوان به شدت به این فضایل نیازمند است و به همین خاطر در کتاب خود نخست جایگاه علی (ع) را در نزد پیامبر (ص) روشن می‌کند و توصیه‌های آن حضرت را درباره علی (ع) یادآور می‌شود و سپس علی (ع) را در عرصه علم و دانش می‌نمایاند و از معجزات و کرامت‌های آن حضرت شمه‌ای نقل می‌کند و به شخصیت آن

حضرت در عرصه ایمان و اخلاق می‌پردازد و در نهایت جایگاه مولا را در روز واپسین نشان می‌دهد.

• خیر الأثر در رد جبر و قدر

حسن حسن زاده آملی، چاپ چهارم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۰۸ ص، وزیری.

جبر و اختیار از دغدغه‌های فکری ریشه‌دار بشری است و یکی از مباحث جدی و دشوار انسان می‌باشد. از دیدگاه شیعه انسان نه گرفتار در دام جبر و نه برخوردار از اختیار افسار گسیخته است، بلکه در مرحله‌ای بین این دو قرار دارد. این بحث را مؤلف محترم در شهر آمل در جمعی از دانش‌پژوهان آن دیار ارائه کرده و سپس آن را خود تقریر کرده است و به ضمیمه دو رساله دیگر: یکی در کسب و دیگری در اقسام فاعل به چاپ سپرده است.

مباحثی چون: اختیار و اراده، سخن در جبر و تفویض، مناظره ابوالحسن اشعری با استاد خود ابوعلی جبایی، اقسام فاعل از جمله مباحث کتاب است.

• علی (ع) در آینه عرفان

سید اصغر ناظم زاده قمی، چاپ چهارم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۴۹۰+۶ ص، وزیری.

این کتاب نگاه به علی (ع) در حوزه عرفان و مباحث عرفانی است. نویسنده می‌نویسد: «ما در این کتاب تلاش کرده‌ایم که مسائل عرفانی را از دیدگاه مولای متقیان و امام عارفان علی (ع) در دو بخش بیاوریم: بخش اول مربوط به مسائلی است که به نوعی با مسائل عرفان نظری مربوط است، مثل علی پدر عرفان، علی و انسان کامل، علی و انسان‌شناسی، علی و شاخه‌های عرفانی. بخش دوم در خصوص مقوله‌هایی است که با عرفان عملی ارتباط دارد، مثل اوصاف عارفان، مبارزه با نفس، تهذیب و تزکیه آن، ذکر

خدا، اخلاص، زهد و پارسایی، ترک دنیا، عبادت و پرستش پروردگار، نماز و حضور قلب در آن».

• تحلیلی نو بر عقاید وهابیان

محمدحسین ابراهیمی، چاپ چهارم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۳۵ ص، رقمی.

کتاب حاوی «بررسی نگرش‌ها و بینش‌های وهابیان درباره شیعه و ائمه معصومین (ع) است» و مؤلف کوشیده با بهره‌گیری از کتاب‌های آنان اتهام‌های آنان علیه شیعه را بررسی کرده و پاسخ دهد.

بحث‌هایی چون: اسلام آیین وحدت، زندگی شیخ و وهابیت، توسل و مرگ و دیدگاه تشیع و وهابیت، زیارت و احکام قبور و مساجد از دیدگاه تشیع و وهابیت، کرامات اولیاءالله، تأویل در قرآن، جشن و سوگواری، تحریف در قرآن و روایات و تاریخ، اطاعت مطلق از حاکم، مباحث این کتاب را تشکیل می‌دهند.

• رسائل الفلسفه والعرفان

السید جمال الدین الحسینی، چاپ اول، قم و تهران، بررسی‌های اسلامی و مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۴۲۱، ۲۱۵ ص، وزیری.

این کتاب مجموعه‌ای از رساله‌های فلسفی و عرفانی سید جمال‌الدین اسدآبادی است که برخی از آنها برای اولین بار نشر می‌یابد. آقای خسرو شاهی در مقدمه عربی کتاب درباره چگونگی رساله‌ها سخن گفته‌اند و در مؤخره کوتاهی به فارسی نیز به اجمال وضع رساله‌ها را توضیح داده‌اند. این مجموعه در نشان دادن بعدی دیگر از چهره فیلسوف و متفکر ارجمند شیعی بی‌گمان تأثیر مهمی خواهد داشت. افزون بر آنچه یاد شد، دو مقدمه دیگر نیز بر کتاب افزوده شده است: ۱. جمال‌الدین الأفغانی التخییر فی الوقائع والقیم، علی

زیعور، جمال‌الدین الأفغانی، عبدالرحیم حسن.

• عقاید اسلامی، در پرتو

قرآن، حدیث و عقل

جعفر سبحانی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۶ ص، وزیری.

این کتاب یک دوره عقاید اسلامی است به زبانی ساده و گویا. محتوای کتاب پیش‌تر در قالب کتاب خُرد و در قطع جیبی با عناوین «خدا و نظام آفرینش»، «خدا و صفات جمال و جلال»، «خدا و پیامبران آسمانی»، «خدا و پیامبر اسلام»، «خدا و امامت»، «خدا و معاد»، منتشر شده بود. اکنون با ویرایش جدید و بازنگری مجدد نشر می‌یابد. عناوین کلی کتاب همان عناوین یاد شده در شکل پیشین آن است.

برخی از عناوین بحث‌ها را می‌آوریم: آثار ارزنده ایمان به خدا، براین اثبات وجود خداوند، علل گرایش به مادیگری، مراتب توحید، لزوم بعثت از نظر وضع قوانین، حقیقت اعجاز و معجزه، قرآن معجزه جاویدان پیامبر (ص)، اعجاز قرآن، بایدهای اعجاز قرآن، ابعاد اعجاز قرآن، امامت و تشیع، جایگاه امام در اندیشه شیعی، آثار اجتماعی عقیده به معاد، دلایل لزوم رستاخیز، عدل الهی، کیفر چیست و هدف از آن و ...

• غایة المرام و حجة الخصام فی تمیین الأمام

من طریق الخاص والعام، ۷ ج

السید هاشم البحرانی، تحقیق: السید علی عاشور، مؤسسة التاریخ العبری، بیروت-لبنان، ۱۴۲۲، وزیری.

مؤلف از عالمان، مفسران و محدثان بزرگ قرن یازدهم هجری است. بحرانی گو این که بلندآوازه‌اش را بیش‌تر مرهون کتاب ارجمندش «البرهان فی تفسیر القرآن» است، اما آثار وی بس فراوان و برخی شایان توجه و تأمل است. «غایة المرام» را وی در اثبات ولایت و امامت

علی (ع) و فرزندان او به خامه آورده و در دو مقصد سامان داده است: ۱. تعیین امام و نص بر امامت امام و آنچه مرتبط با این عنوان است؛ ۲. وصف امام با نصوص و گزارش فضائل امام و اهل بیت (ع). مقصد اول در نود و هفت باب شکل گرفته است و مقصد دوم را دو فصل قرار داده است که در فصل اول آیات تفسیر شده و یا تأویل یافته به علی (ع) و فرزندان او را گزارش کرده است و در فصل دوم روایات مرتبط با فضائل را.

شیوه گزارش نصوص بدین گونه است که مؤلف پس از عنوان باب، روایات از طریق عامه و خاصه را جدا جدا بدان گونه که در مصادر و منابع یافته گزارش می‌کند. غایة المرام تاکنون چاپ منقحی نداشته است. متن کتاب سال‌ها پیش به گونه سنگی نشر یافته بود و نیز ترجمه آن کفایة الخصام. یک مجلد از آغاز آن نیز سال‌ها پیش حروفی چاپ شد و پس از آن متوقف شد. اکنون «مؤسسة تاریخ عربی» با تحقیق آقای عاشور آن را در ۷ جلد عرضه کرده است. محقق در مقدمه از مؤلف و آثار او سخن گفته و شیوه تحقیقش را به هیچ روی گزارش نکرده است. ظاهر نسخه چاپ سنگی را بارخوانی کرده و احادیث را به منابع و مصادر آن ارجاع داده و اختلاف نقل‌های نسخه با مصادر را نیز ضبط کرده است.

• شناخت از دیدگاه قرآن

آیت الله شهید دکتر بهشتی، چاپ اول، تهران، انتشارات بقیعه، ۱۳۷۸، ۵۰۲ ص، رقعی.

شهید آیت الله دکتر بهشتی بی‌گمان با توجه به ابعاد گونه‌گون فکری و شخصیتی -چهره‌بی‌مانندی بود. استوارگامی، اندیشه پویا، تحمل شگفت، سعه صدر از جمله ویژگی‌های آن بزرگوار بود. وی از پس تجربه اندوزی‌های فراوان در غرب و آشنایی نزدیک با فلسفه‌های رایج، به

سال ۴۹ به ایران بازگشتند و در جایگاه بلند هدایت فکری نسل جوان و راهنمایی اندیشگی مبارزان نقش مهمی را ایفا کردند.

مسأله شناخت را که به آن روزگار مطرح‌ترین بحث فکری و از جمله مهم‌ترین دلمشغولی‌های اندیشوران بود، با توجه به آن جایگاه وی به بحث نهاده است، و اما نه از منظر فلسفی محض، بلکه کوشیده است تا بدان از منظر قرآن بنگرد و به بحث چهره جذاب داده، یکی از معارف قرآن را برنمایاند. شیوه بحث آن بزرگوار جالب است: از شرکت‌کنندگان می‌خواهد مطالعه کنند، اندیشه‌ها و دریافت‌هایشان را روی کاغذ بیاورند، در جلسه طرح کنند و به صورت جدی در روند بحث شرکت جویند. این کتاب که حاصل آن جلسات است به خواننده فضایی سرشار از پویایی و تحرک را نشان می‌دهد. این بحث ۱۳ جلسه ادامه می‌یابد و با اوج‌گیری مبارزه امت مسلمان به رهبری حضرت امام (ره) و حضور جدی وی در هدایت جنبش متوقف می‌ماند. شناخت از دیدگاه قرآن (طرح بحث) نقش شناخت در زندگی انسان، تعریف و اقسام شناخت، تبیین و تفصیل اصطلاحات مانند: فهم، تدبیر، تعقل، تفقه و ... ابزارهای شناخت، دل، دماغ، قلب و فؤاد، شناخت و حد و حدود آن، آیه در قرآن، خطا در شناخت، منابع شناخت، روش‌های شناخت و بالاخره بحثی دقیق و جالب درباره وحی، از جمله مباحث این کتاب است.

• تفسیر و حدیث قرآن

• مصونیت قرآن از تحریف

مترجم: شهید محمد سهرابی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۵۶ ص، وزیری.

این کتاب ترجمه «صيانة القرآن من التحریف» از آیت الله محمد هادی معرفت

می‌باشد و در آن مباحث ذیل مورد توجه قرار گرفته است:

تحریر در لغت و اصطلاح، دلایل بطلان شبهه تحریر، بزرگان شیعه و عدم تحریر قرآن، یاوه‌گویی مستشرقان بیگانه، موضع‌ما در برابر اخباری‌های متأخر، تحریر در عهدین، نگاهی به تاریخ عهدین، تحریر نزد ظاهرین اهل سنت، تحریر نزد اخباری‌های متأخر، مهم‌ترین دلیل قائلان به تحریر.

• مباحثی پیرامون قرآن کریم

آیت‌الله سید محمدتقی مدرسی، ترجمه: حمیدرضا آژیر، چاپ اول، تهران، انتشارات محبان‌الحسین (ع)، بهار ۱۳۷۹، ۱۹۰ ص، رقعی.

این کتاب که پیش‌تر با عنوان «بحثی در معارف قرآن کریم» توسط انتشارات مدرسی در سال ۱۳۷۱ خورشیدی چاپ شده بود، ترجمه‌ای است از نوشته سید محمدتقی مدرسی با نام «بحوث فی القسرآن الحکیم» که آن هم در اصل ترجمه‌ای از سخنرانی وی در جمعی از دانشجویان بوده است. مؤلف نوشته خویش را جرقه‌ای در راه برقراری تمدن اسلامی و یاری رساندن تدبیر در منبعی عظیم از منابع اندیشه فرهنگی یعنی قرآن کریم معرفی می‌کند (ص ۶). کتاب با بحث درباره و پیرامون چگونگی، ویژگی‌ها و مصداق‌های تدبیر در قرآن مجید آغاز و با بیان خطوط کلی فلسفه قرآن پایان می‌پذیرد. این دو فصل شالوده اصلی این نگارش است که در متن اصلی با فلسفه و اصول کلی معارف قرآن آغاز و به تدبیر در قرآن می‌انجامیده، ولی در ترجمه متن فصل بندی کتاب دیگرگون شده است.

• سیری در قرآن

علامه سید محمدحسین طباطبایی، گردآوری و تنظیم: سید مهدی آیت‌اللهی، چاپ اول، تهران، نشر جهان‌آرا، تابستان ۱۳۷۹، ۴۴۸ ص، وزیری.

با آن‌که گردآورنده سخنی درباره این‌که مطالب کتاب از کجا گردآوری شده نمی‌گوید و یک راست و بدون پیشگفتار یا مقدمه‌ای متن اصلی آغاز می‌شود و در متن نیز ارجاعی به کتابی از علامه طباطبایی داده نشده، گویی قسمت‌هایی است از تفسیر «المیزان» که در بخش‌های اعجاز، جبر و تقویض، شفاعت، محکم و متشابه، ارث، شریعت، حشر و نشر، بردگی، شیطان، عصمت پیامبران، مسأله تحریر، شق القمر و روح در قرآن فراهم شده است.

کتاب نظم و نسق چندانی ندارد و حتی نام تمام بخش‌های اصلی کتاب در فهرست مطالب منعکس نگشته است.

• علم القراءات، نشأته، اطواره، اثره فی

العلوم الشرعیة

نبیل بن محمد ابراهیم آل اسماعیل، چاپ اول، ریاض، مکتبه التوبه، ۱۴۲۱، ۴۹۲ ص، وزیری.

بحث از چگونگی قرائت قرآن کریم و قرائت‌های مختلف و چگونگی ظهور و بروز آنها پیشینه کهنی دارد. آقای نبیل اسماعیل کوشیده‌اند در این کتاب سیر تطور دانش قرائت را باز گویند. وی ابتدا مفاهیم به کار گرفته شده را تعریف کرده است و آنگاه از اقسام قرائت سخن گفته است؛ یعنی قرائت‌های مقبول و مردود. سرچشمه‌های قرائت‌های گونه‌گون بحث دیگری است. از مباحث این کتاب و پس از آن مؤلف از چگونگی تلقی وحی سخن گفته و در ادامه بحث مهم‌ترین آثار گزارش‌کننده قرائت‌ها را معرفی کرده است؛ مانند «السبعة فی القراءات»، «الحججه» و ... مدارس قرائت، اثر قرائت‌ها در علوم شرعی، در احکام فقهی و ادب عربی و نحوی از دیگر مباحث کتاب است.

• جامع التفسیر

خالد بن عبدالقادر آل عقده، چاپ اول،

ریاض، دار طیبه، ۱۴۲۱، وزیری. این مجموعه مشتمل است بر روایات تفسیری موجود در کتاب‌های ششگانه اهل سنت و مسند احمد بن حنبل. مؤلف روایات تفسیری کتاب‌های یاد شده را بر اساس سوره‌ها تنظیم کرده و در ذیل روایات گاه به تفصیل از رجال و محتوای روایات سخن گفته است. گردآورنده کتاب، مقدمه‌ای نگاشته‌اند کوتاه و در ضمن آن از شیوه کار و تنظیم و چاپ‌های مورد استفاده خود را گزارش کرده است.

• تفسیر حدائق الروح والریحان

محمدالأمین بن عبدالله ... علوی هروی شافعی، چاپ اول، بیروت، دار طوق النجاة، ۱۴۲۱، وزیری.

از جدیدترین تفسیرهای گسترده در شرح و تفسیر و تبیین آیات الهی است. مؤلف آن از عالمان حجاز و از مدرسان «دارالحدیث» مکه مکرمه است. از این روی بر تفسیر، رنگ و بویی سلفی‌گری (=وهابی‌مآبی) به شدت حاکم است. مؤلف پس از بحثی کوتاه درباره قرآن، به تفسیر سوره‌ها پرداخته، از جمله نکات چشم‌گیر تفسیر توجه بلیغ او به تناسب آیات و سوره‌ها هست. در آغاز هر سوره پیوستگی مضمونی آیات پایانی سوره پیشین را با آیات آغازین سوره پسین به بحث گذاشته و در ضمن تفسیر آیات سوره‌ها را به بخش‌هایی تقسیم کرده است. ذیل آیات گزینش شده اولین بحثی را که طرح کرده است، تناسب این مجموعه با مجموعه پیشین است. مؤلف در ذیل آیاتی که آنها را هم سیاق دانسته و به تفسیر آن‌ها پرداخته از مناسبت آیات با آیات پیشین، سبب نزول، سخن گفته و آنگاه به تفسیر پرداخته و از وجوه قرائت به تفصیل بحث کرده است و چنین است بحث او از اعراب جمله‌ها و صرف واژه‌ها و در پایان نیز به بحث‌های بلاغی مرتبط

پرداخته است. در بحث از اعراب به گونه های کاربردی واژه توجه کرده است؛ به مثل این که، نداء در قرآن چگونه است و ... به بحث هایی کلامی کمابیش پرداخته اما از بحث های اجتماعی و علمی در آن چندان خبری نیست. مؤلف بیشترین بهره را از روح البیان، مراغی و بحرالمحیط برده است.

• تفسیر راهنما

اکبر هاشمی رفسنجانی، با همکاری جمعی از محققان، چاپ سوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۷۱۸ص، وزیری.

چاپ سوم از مجلد اول، از مجموعه عظیم «تفسیر راهنما» است که با عنوان توضیحی «روشی نو در ارائه مفاهیم و موضوعات قرآنی» در پیشدید جستجوگران معارف قرآنی و آموزه های وحیانی قرار گرفته است. به هنگام نشر چاپ اول این جلد به تفصیل شیوه تفسیری این مجموعه را باز گفته ایم. اکنون یادآوری می کنیم که در چاپ دوم این جلد یکسر دگرگون شده و مؤلفان افزونی های بسیاری در آن روا داشته اند و اکنون چاپ سوم آن بر پایه چاپ دوم و به گونه افسست نشر یافته است.

• تفسیر راهنما، ج ۴

اکبر هاشمی رفسنجانی با همکاری جمعی از نویسندگان، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۷۴۲ص، وزیری.

چهارمین مجلد از مجموعه عظیم و ارزشمند تفسیر راهنما است، مشتمل بر تفسیر سوره های نساء و مائده. بیشترین بهره از شیوه تفسیری و اهمیت و کارآمدی این تفسیر سخن گفته ایم.

• تفسیر راهنما، ج ۱۲

اکبر هاشمی رفسنجانی با همکاری جمعی از نویسندگان، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۵۷۱ص، وزیری.

بخشی است دیگر از تفسیر «راهنما» و مشتمل بر تفسیر سوره های مؤمنون، نور و فرقان.

• تفسیر سوره حجر

سید رضا صدر، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۳۹۲ص، وزیری.

این کتاب از جمله آثار ارجمند آیت الله سید رضا صدر (ره) از عالمان، مفسران و فیلسوفان بزرگ معاصر است.

محتوای این کتاب را آن روانشاد به صورت سخنرانی در جلساتی ایراد کرده و آنگاه به خامه آورده و با افزودن مقدمه ای درباره تفسیر، و برخی از مباحث مرتبط با آن عرضه کرده است. در این ویرایش، ویراستار کتاب منابع نقل ها را به دقت استخراج کرده، و یکی از آثار پراچ آن مرحوم را که درباره قرآن بوده و عنوان تمهید قرآن شناسی داشته، در آغاز کتاب قرار داده است. در «تمهید شناخت قرآن» مؤلف درباره وحی، اعجاز، قرآن و توحید، قرآن و معاد، ثواب و عقاب از نگاه قرآن و ... سخن گفته است.

• سرود یکتاپرستی

آیت الله شهید دکتر بهشتی، چاپ دوم، تهران، انتشارات بقیه، ۱۳۷۹، ۱۴۲ص، رقعی.

سال های سال پیش، از روانشاد شهید آیت الله بهشتی جزوه ای نشر یافت با عنوان «نماز چیست». این نگاشته با رویکرد شگفت خوانندگان مواجه شد و ده ها هزار نسخه از آن منتشر گشت. اکنون آن نوشته به ضمیمه چند بحث دیگر در باب فلسفه نماز، تغییر قبله، زبان نماز و نماز وسطی، با عنوان «سرود یکتاپرستی» نشر یافته است. بخش هایی از این مجموعه، قسمت هایی است برگرفته از تفسیر آن بزرگوار که در آلمان و ایران در جلسات عمومی ایراد کرده اند. تاکنون بخش هایی از مجموعه تفسیری

آن شهید عزیز در عناوین مختلف نشر یافته است. بدون این که در سوومندی نشر این بحث ها به گونه موضوعی و پراکنده تردید روا داریم، شایسته می دانیم مجموعه بحث های تفسیری آن بزرگوار بدون تقطیع و یکجا پس از ویرایش و تخریح اقول و منابع با نشری استوار و شایسته عرضه شود. باشد که در میان میراث تفسیری جایگاهی بلند یابد.

• التفسیر الحدیث، ترتیب السور

حسب النزول

محمد عزه دروزه (م ۱۴۰۴)، چاپ دوم، ۱۰ ج + فهرس، بیروت، ۱۴۲۱، وزیری.

محمد عزه دروزه از محققان و مفسران و مورخان فلسطینی تبار و از نویسندگان سخت کوش و پرکار جهان عرب است. «تفسیر الحدیث» وی که به لحاظ سبک نو آن - یعنی تفسیر سوره ها بر اساس توالی تاریخ نزول آن ها، نه ترتیب مصحف موجود - عنوان «حدیث» بدان داده است، از تفاسیر سوومند و ارجمند قرن چهاردهم هجری است. او این تفسیر را پس از کتاب های خوب «عصر النبی»، «سیره الرسول من القرآن» و «دستور الأخلاق فی القرآن» نگاشته است.

چاپ اول کتاب مورد توجه و اقبال جستجوگران معارف قرآنی قرار گرفت و نایاب شد. مؤلف پس از چاپ اول، دگرگونی هایی در آن روا دانست که در مقدمه این چاپ از آن سخن گفته است. (ج ۱، ص ۱۹) اکنون و پس از ۴۲ سال که از چاپ اول کتاب می گذرد، «دارالغرب الاسلامی» آن را با هیئت چشم نواز در ۱۰ مجلد که جلد ۱۰ آن ویژه فهرست های آن است، منتشر کرده است. سخن در باب این تفسیر باید گفته آید در مجال دیگر. اکنون به این گزارش کوتاه فقط در حدی که قرآن پژوهان از نشر آن آگاه شوند،

بسنده می‌کنیم تا در فرصتی مناسب و در ضمن مقالاتی درازدامن به شیوه تفسیرنگاری مؤلف و محتوای آن و نوآوری هایش در جریان تفسیرشناسی پردازیم.

• مسند الامام السجاد ابی محمد علی بن

الحسین (ع)، ج ۲

جمعه و رتبه الشیخ عزیزالله العطار دی، انتشارات عطار، ۵۲۰ و ۵۴۴ ص، وزیری.

سال‌ها است که محقق سخت کوش و خستگی‌ناپذیر، حضرت شیخ عزیزالله عطار دی در کنار سامان‌دهی کار عظیم «تاریخ خراسان» و برخی دیگر از پژوهش‌ها و ترجمه‌های متون کهن، مجموعه عظیم «مسانید الأئمه (ع)» را نیز یکی بعد از دیگری نشر می‌دهد.

دیرینه‌ترین این مجموعه به لحاظ نشر «مسند الامام الرضا (ع)» بوده است و پس از آن مسانید امام حسن، امام حسین، امام موسی بن جعفر، امام جواد (ع)، امام علی النقی و امام حسن عسگری و حضرت زهرا (س) نشر یافته بود. اکنون مسند حضرت سجاد (ع) را پیش روی داریم که با «باب ولادته (ع)» آغاز می‌شود و با «باب الرواة» پایان می‌پذیرد. در این مجموعه بر روی هم از حضرت سجاد (ع) ۱۶۶۱ حدیث نقل شده است، و از ۲۳۷ تن از یاران و اصحاب و راویان آن بزرگوار سخن رفته است.

• پیام امام امیرالمؤمنین (ع)، ج ۲

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی و همکاران، چاپ اول، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۹، ۶۸۰ ص، وزیری. پس از پایان کار تفسیر شریف «نمونه»، پژوهشی است در دوازده جلد با نام «پیام امام» برای شرح تازه و جامعی بر نهج البلاغه که جلد نخستین آن در پاییز ۱۳۷۵ در ۶۶۴ صفحه منتشر شده و دومین جلد آن هم اکنون در اختیار پژوهندگان قرار گرفته

و ویژگی‌های آن بدین قرار است:

۱. ترجمه تمام جملات با بیان روان؛ ۲. تفسیر و شرح یکایک واژه‌ها و ریشه‌یابی آن‌ها؛ ۳. بیان شأن ورودها و بررسی و اشارت به مسائل تاریخی مربوط به خطبه‌ها و نامه‌ها؛ ۴. تحلیل لازم درباره بحث‌های عقیدتی، اجتماعی، سیاسی و اخلاقی؛ ۵. نگاه کلی و اجمالی در ابتدای هر خطبه؛ ۶. ذکر سند خطبه‌ها و نامه‌ها. جلد دوم از شرح خطبه بیست و یکم آغاز و با شرح خطبه شصتم پایان گرفته است.

• بیخ اخلاق و تعلیم و تربیت

راهنمایی و مشاوره از دیدگاه اسلام

محمد رضا مطهری، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۰۰ ص، رقعی.

کتاب مقوله راهنمایی و مشاوره را از دیدگاه اسلام مورد پژوهش قرار داده است. نخست تاریخچه راهنمایی و مشاوره را بیان می‌کند، سپس اصول راهنمایی و هدف‌های راهنمایی از منظر اسلام را بیان می‌دارد. در فصل چهارم به مشاوره تحصیلی می‌پردازد. در فصل بعدی مشاوره شغلی مورد بحث قرار می‌گیرد. در فصل ششم مشاوره بهداشتی بحث می‌شود. فصل هفتم به مشاوره خانوادگی می‌پردازد و در فصل پایانی فنون و روش‌های مشاوره را تعلیم می‌دهد.

• دوستی در کلام امیرالمؤمنین

جعفر شیخ الاسلامی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۷۱ ص، رقعی.

در این نوشته مؤلف مقوله دوستی را از نگاه علی (ع) مورد بررسی قرار داده و به موضوعاتی چون اهمیت دوستی، روش انتخاب دوستی، نشانه‌های دوست، عوامل از دست دادن دوست، رفتارهای

شایسته با دوستان و پرهیز از رفتار ناشایست با آنان و افرادی که نباید با آنان دوست شد، می‌پردازد.

• صد حکایت تربیتی

مرتضی بذرافشان، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۱۲ ص، رقعی.

نویسنده تعداد صد حکایت از زندگی پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) را در ارتباط با چگونگی تربیت کودک گردآوری کرده است.

• روش‌های تربیتی

سید مهدی موسوی کاشمیری، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۷۴ ص، رقعی.

در این کتاب روش‌های تربیت در سه بخش به بحث نهاده شده است. در بخش اول روش‌های خودسازی در ضمن پنج فصل با عنوان تفکر، مشارطه، مراقبه، محاسبه، مؤاخذه و ... بحث شده. بخش دوم با عنوان «روش‌های دیگرسازی» چگونگی تربیت و اعمال روش‌های تربیت را برای برکشیدن شخصیت و تربیت فرزندان و ... بررسی کرده است. با عنوان‌هایی چون ارج‌گذاری به ارزش‌ها، محبت‌ورزی، تکریم شخصیت و ... و بالاخره بخش سوم است با عنوان «روش‌های مشترک» و عنوانی چون پرستش، بشارت و انداز، عبرت، اسوه و ناس، رفق و مدارا، مؤاخذه و تفسیر و ...

• آنچه یک جوان باید بداند

رضا فرهادیان، بتول فرهادیان، چاپ چهاردهم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۸۰ و ۸۸ ص، رقعی.

نویسنده تلاش کرده در این دو جلد وظایف دختران و پسران جوان را با بهره‌گیری از متون دینی تبیین کند. کتاب قبلاً معرفی شده است.

بیج فقه و حقوق

• احکام پزشکیان

هادی حجت و محمد هادی طلعتی، چاپ سوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۶۰ ص، وزیری.

نویسندگان تلاش کرده اند احکام شرعی مرتبط با پزشکی را از فتاوی فقیهان استخراج و آن را با نظم جدیدی ارائه کنند.

در بخش نخست کتاب احکام مشترک پزشکی را ارائه کرده اند. در بخش دوم احکام برخی از تخصص های پزشکی را بیان داشته اند. در بخش سوم احکام فقهی اندام های بدن آمده است و در بخش پایانی احکام مرتبط با مشاغل پزشکی از قبیل داروخانه ها، آزمایشگاه ها، تزریقات و انتقال خون گردآوری شده است. ضمیمه کتاب استفتائاتی است که از فقهای معاصر انجام گرفته است.

• الجهاد

ابومیشم الشیبی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۴۴۸ ص، وزیری.

کتاب تقریر درس های فقهی آیت الله محمد مهدی آصفی است که در بین سال های ۱۴۱۴ تا ۱۴۱۵ در حوزه علمیه قم تدریس شده است. در آغاز بحث، تفصیلی درباره جهاد در قرآن آمده که در آن محورهای جهاد از دیدگاه قرآن، مراحل جهاد و اهداف جهاد تبیین شده است و بقیه کتاب در سه فصل با عناوین انواع جهاد و احکام آن، آثار جهاد، و انواع سرزمین ها از دیدگاه اسلام، مباحث مربوط به جهاد را بررسی می کند. این کتاب به زبان عربی تقریر شده است.

• التیمم

محمد حسن قدیری، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۴۸ ص، وزیری.

بحثی فقهی درباره تیمم است که در آن

مجوزهای تیمم بدل از وضو و غسل، چیزهایی که تیمم بر آن ها رواست، وظیفه شخص فاقد طهورین، چگونگی تیمم و احکام تیمم بحث شده است.

• جهود الشيخ المفید الفقیه

محمد حسین نصّار، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۹۶ ص، وزیری.

این کتاب تلاش شیخ مفید را در حوزه فقه مورد بررسی قرار داده و مصادر استنباط او را تبیین می کند. نویسنده نخست حیات فکری بغداد را در عصر شیخ نشان می دهد و سپس زندگی علمی وی را بررسی می کند و پس از این دو بخش که در واقع مقدمه کتاب است، به بحث اصلی که تلاش فقهی شیخ است می پردازد. روش فقهی شیخ را نشان می دهد و سپس آثار فقهی آن فقیه نامور را بررسی می کند. تحلیل و تبیین آرای فقهی فصل دیگری از کتاب است. منابع استنباط از نظر شیخ، باب دوم کتاب را تشکیل می دهد. تبیین جایگاه شیخ در حوزه اصول، مقدمه این باب است. چگونگی بهره گیری شیخ از قرآن کریم به عنوان منبع نخست، بهره گیری از سنت به عنوان منبع دوم از مباحث جدی این باب است. فصل سوم به منابع دیگر فقهی از نظر شیخ اختصاص دارد و بحث هایی چون اجماع، دلیل عقل، قیاس، قرعه و استصحاب محتوای فصل نهایی را تشکیل می دهند.

• قاعده مقابله به مثل

محمد حسین اسکندری، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۳۰۲ ص، وزیری.

مقابله به مثل از قواعد مهم فقهی-حقوقی است که در بسیاری از سیستم های حقوقی دنیا مطرح است. نویسنده تلاش می کند نخست مفاهیم و کلیات مرتبط با این بحث را روشن کند و سپس ادله فقهی

مرتبط با آن را تبیین می کند و سپس مجاری و موارد کاربرد آن را در زندگی و اجتماع نشان می دهد.

• غایة المراد فی شرح نکت الارشاد و حاشیة

الارشاد، ج ۴

الشهید الاول و الشهید الثانی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۶۶۳ ص، وزیری.

«غایة المراد» از آثار فقهی ارجمند شهید اول است که پیش تر از چگونگی تصحیح و تحقیق آن سخن گفته ایم. اکنون مجلد چهارم آن نشر یافته است که در ضمن مقدمه ای کوتاه، برخی از استدراک ها و تکمله های مرتبط با مقدمه گسترده و عظیم مجلد اول را در آن آورده اند. پایان بخش این مجلد فهرست های فنی کتاب است؛ به ویژه فهرست های کتاب های یادشده در متن و فهرست الفاظ جرح و تعدیل که کارآمدی آنها برای پژوهشیان روشن است. شایسته است این گونه فهرست نگاری را مؤسسات و محققانی که متون کهن را تصحیح و تحقیق می کنند، به کار گیرند و بدین سان بهره رسانی متون را افزایش دهند.

• محصل المطالب فی تعلیقات المکاسب

صادق الطهوری، چاپ اول، قم، انتشارات مؤسسه سماء، ۱۳۷۹، ۵۱۲ ص، وزیری.

کتاب محصل المطالب فی تعلیقات المکاسب که هم اکنون چهارمین جلد آن (البیع) منتشر شده است، ادامه تلاش های مؤلف آن برای بهینه سازی حواشی گرانسنگ مکاسب است.

کتاب مکاسب از زمان تألیف آن مورد اقبال و استقبال کم نظیر دانش پژوهان در حوزه های علمیه و محققان وادی فقه و حقوق تجارت قرار گرفته است. نیز مورد اهتمام جدی طلاب و علما واقع گردید و محور درس و بحث و نقد و تحلیل قرار گرفت. فهرست نام بزرگانی که بر این

کتاب حاشیه زده و یا بر آن شرح نوشته اند، خود بهترین دلیل و شاهد بر اهمیت و عمق و غنا و استواری آرای این کتاب است.

توجه فرهیختگانی چون آخوند خراسانی، سید محمدکاظم طباطبایی، علامه اصفهانی، نائینی و ایروانی که هر یک خود به حق از صاحب نظران و نام‌آوران میدان علم و فقهات بوده اند، نشانه صدق این مدعا است. انصاف این است که کیفیت طرح مسائل و فروع فقہی مختلف و چگونگی حل معضلات فقہی و کیفیت ورود و خروج در هر مسأله در نوع خود کم نظیر است. اما حواشی و شروح مکاسب اهمیت از آن جا دوچندان می شود که به قلم علما و بزرگان صاحب رأی و دقیق‌النظر - که به صورت مستقیم یا با واسطه شاگرد مرحوم شیخ انصاری بوده اند - تألیف و تدوین شده است.

با همه این تفصیل، متأسفانه عرضه و ارائه کتاب مکاسب و حواشی آن بعد از سالیان متمادی هنوز تغییر چشمگیری نیافته است و به همان صورت اولیه و با همان سبک و سیاق و نوعاً چاپ سنگی و یا با اغلاط فراوان به علاقه‌مندان عرضه گردیده است. گویا نویسندگان حواشی - که سعیشان مشکور باد - تنها در صدد نگارش نظریات و آرای خود - آن هم با امکانات زمان خود - بوده اند. از این رو تسهیل امر و رجوع مخاطب و جهة همت آنان نبوده است. اکتفا به چند کلمه تقطیع شده از متن مکاسب و به صورت قوله: ... الخ همراه با مسائل عدیده و فنی، استفاده از آن‌ها را بسی مشکل کرده است. مثلاً اگر کسی مطلبی و مسأله‌ای از مکاسب را مورد دقت و مطالعه قرار دهد و بخواهد ببیند که آیا محشین و شارحین محترم نظری یا مطلب خاصی حول و حوش آن مطلب مکاسب دارند یا خیر، بسیار سخت و ناهموار به مقصود خود می‌رسد و برای یافتن آن مسأله در

حواشی مختلف باید فکر و وقت زیادی همراه با اقبال داشته باشد تا به این مهم نایل گردد.

مشکل بررسی تطبیقی نظرات این اعلام و بزرگان با یکدیگر که گاهی ناظر به سخنان و حواشی هم دیگرند، جای خود دارد. به هر حال محصل‌المطالب گامی جدید است برای بهینه‌سازی این حواشی. سعی مؤلف مشکور باد.

• بهداشت و تنظیم خانواده

آیت‌الله شهید دکتر بهشتی، چاپ اول، تهران، انتشارات بقعه، ۱۳۷۹، ۲۰۸ص، رقی.

چهره فقہی آیت‌الله شهید بهشتی به لحاظ اینکه آن بزرگوار در صحنه‌های فقهات حضوری کم‌رنگ داشته‌اند، پنهان مانده است. اندک بحث‌های بر جای مانده فقہی از او در ضمن بحث‌های تفسیر و یا به گونه مستقل، نشانگر قدرت عظیم اجتهادی و تسلط شگرف وی بر مبانی فقہی همراه با جرئت و جسارت نقادی است. این مجموعه یکی از نمونه‌های زنده و تحلیل‌های عالمانه آن بزرگوار است و نقطه اوج آن، دیدگاه فقہی وی درباره سقط جنین قبل از چهار ماه است. این دیدگاه به بحث گفت‌وگو میان آن بزرگوار و فقیهانی بزرگوار چون استاد شهید مطهری و استاد محمدتقی جعفری منجر می‌شود، که خواندنی است و سودمند. این مجموعه از جهات مختلفی شایان توجه است؛ هم به لحاظ موضوع‌شناسی و تنقیح موضوع حکم و هم به لحاظ توجه به مبانی استنباط و چگونگی استدلال بر حکم.

• بایدها و نبایدها

آیت‌الله شهید دکتر بهشتی، چاپ اول، تهران، انتشارات بقعه، ۱۳۷۹، ۱۹۰ص، رقی.

این کتاب در برگیرنده بخشی از بحث‌های تفسیر شهید مظلوم آیت‌الله دکتر بهشتی

است که بین سال‌های ۱۳۴۹-۱۳۵۵ ایراد شده است. آنچه در این کتاب آمده بحث امر به معروف و نهی از منکر است که در ۱۴ جلسه بررسی شده و از مجموع آن بحث‌ها مطالب و محتویات ۹ جلسه در اختیار بوده است که با تنظیم و ویرایش نشر یافته است. معنی خیر، معروف، منکر، نظر اشاعره و معتزله درباره حسن و قبح، شناخت امر به معروف و نهی از منکر، مراتب آن، دعوت، معنا و چگونگی آن از جمله مباحث این کتاب است.

تاریخ و شرح حال

• کندوکاوی در تعزیه و تعزیه خوانی

غلامرضا گلی زواره، چاپ اول، قم، مهراس، ۱۳۷۹، مصور ۴+۱۴۲ص، رقی.

بخش اول کتاب به فلسفه، اهمیت، انگیزه و فواید سوگواری و گریه بر اهل فضیلت و خاندان عصمت و طهارت (ع) اختصاص یافته است. در دومین بخش، چگونگی پیدایش تعزیه، برخی سرایندگان سوگنامه‌ها و بعضی مجموعه‌های نفیس و مشهور نسخه‌های تعزیه‌شناسانده و معرفی شده‌اند.

در سومین بخش نسخه‌های اصلی تعزیه، از سوگنامه‌های فرعی جدا شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

در خاتمه برخی از تحریفات راه یافته در مضامین تعزیه نشان داده شده است. با آوردن چهار صفحه رنگی آخر کتاب اجرای تعزیه را به تصویر کشانده شده است. گفتنی است بخش عمده کتاب به صورت دو مقاله در مجله آینه پژوهش به چاپ رسیده است که در این جا با ملحقات و اضافاتی به چاپ رسیده است.

• فاطمه (س) دختر امام حسین (ع)

احمد صادقی اردستانی، چاپ اول، تهران، نشر مطهر، ۱۳۷۹، ۲۰۴ص، رقی.

کتاب دارای ۱۴ فصل است. فصل اول با عنوان «اشک خورشید» وضع کلی عاشورا و لزوم سوگواری در آن را مطرح می‌کند، و در فصل‌های دیگر، مراحل مختلف زندگی فاطمه کبری دختر امام حسین (ع) را از سفر به کربلا و حضور در صحنه‌های آن اسارت فاطمه و سایر اهل بیت (ع) در کوفه و شام و بازگشت به مدینه، شخصیت معنوی و علمی او، ازدواج مجدد آن بانو، پس از شهادت همسر بزرگوارش و سرانجام نحوه وفات و محل آرامگاه این زن دانشمند آمده است. پایان بخش کتاب فهرست منابع و مآخذ و فهرست موضوعی کتاب آمده است.

• زنان نمونه

علی شیرازی، چاپ پنجم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۸۰ص، رقی.

کتاب شرح زندگی تعدادی از زنان تاریخی است؛ به ویژه آنانی که در تاریخ اسلام نقشی داشته‌اند. کتاب قبلاً در همین نشریه معرفی شده است.

• چشم و چراغ مرجعیت

مجتبی احمدی و دیگران، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۴۸۰ص، وزیری.

این کتاب مجموعه مصاحبه‌های مجله حوزه با شاگردان آیت الله بروجردی می‌باشد و در آن با افرادی چون: مرحوم آیت الله سید محمدباقر سلطانی، سید مصطفی خوانساری، سید مرتضی مبرقعی، سید جعفر احمدی، سید حسین بدلا، علی صافی گلپایگانی و لطف الله صافی گلپایگانی، محمد فاضل لنکرانی، شیخ مجتبی عراقی، جعفر سبحانی، شیخ علی پناه اشتهاردی، محمد واعظ زاده خراسانی، میرزا حسن نوری، مکارم شیرازی و محسنی ملایری درباره آیت الله بروجردی مصاحبه شده است.

• اویس قرنی

محمد رضا یکتایی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۵۶ص، وزیری.

اویس قرنی یکی از اصحاب بزرگ پیامبر (ص) است که به خاطر قولی که به مسادرش داده بود و در این راه از دیدار پیامبر (ص) محروم شده بود، در نزد مسلمانان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در این کتاب شرح زندگی این صحابی بزرگ مورد بررسی قرار گرفته است. نخست شرح زندگی وی از ولادت تا شهادت گزارش شده و سپس مقام عرفانی وی تبیین گشته و در فصل بعد حکمت یمانی بررسی شده و در فصل نهایی اویس قرنی از منظر بزرگان دین و نیز اصحاب عرفان و سلوک به تصویر کشیده شده است.

• یادنامه آیت الله استاد سید علی نقی امین

احمد نیکو همت، چاپ اول، تهران، عابد، ۱۳۸۰، ۴۵۸ص، وزیری.

مرحوم آیت الله سید علی نقی امین از چهره‌های برجسته علمی و ادبی ایران در اثر جامعیت در معقول و منقول است که نزد خواص به حکیم الفقهاء معروف بود. آثار او بالغ بر سی جلد کتاب، یکصد مقاله و نزدیک به هزار ساعت نوار سخنرانی است.

آقای احمد نیکو همت بنیانگذار و رئیس انجمن سخنوران ایران، همتی به خرج داده و برای آن مرحوم یادنامه حاضر را تنظیم کرده که در تدوین آن ده‌ها علاقه‌مندان آن مرحوم مشارکت داشتند.

• مشاهیر شعراء الشیعه

عبدالحسین الشبستری، چاپ اول، قم، المكتبة الأدبية المختصة، ۱۴۲۱.

شعر در فرهنگ بشری همواره نقش آفرین بوده است و شاعران مهم‌ترین و کارآمدترین حاملان فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و بدین سان مورد توجه تاریخ و تاریخ‌سازان و ... شاعران شیعه ارزش‌گراترین شاعران

تاریخند که غالباً فرهنگ اهل بیت و ارزش‌ها و آموزه‌های آن بزرگواران را در تنگ و فراخ سده‌ها و بر هر کوی برزن فریاد کرده‌اند و گناه این فریادگری، حق‌مداری را از جان سپر ساخته‌اند. آقای شبستری همت ورزیده و از پس نشر آثار ارجمند در شناسایی و شناساندن اصحاب و یاران برخی از امامان (ع) اکنون شاعران شیعه سیزده قرن را شناسایی و شناسانده و در ۵ مجلد منتشر کرده است. وی هر آنکه را آیت الله سید محسن امین در اعیان الشیعه و علامه شیخ آقا بزرگ در الذریعه و علامه امینی در الغدیر و آیت الله سید حسن صدر در تأسیس الشیعه، شیعه دانسته‌اند، شیعه تلقی کرده و شرح حالشان را آورده است. سبک مؤلف چنین است که گزیده‌ای از شرح حال شاعر را گزارش می‌کند و آنگاه نمونه‌ای از شعر وی را می‌آورد و سپس منابع و مصادر شرح حال شاعر را به تفصیل و با دقت گزارش می‌کند. اثر آقای شبر کاری است ارجمند.

• نگاهی به عمر خیام

فضل الله رضا، چاپ اول، تهران، انتشارات کویر، ۱۳۷۹، ۱۶۰ص، وزیری.

عمر خیام در فرهنگ و ادب ایرانی-اسلامی نامی آشنا و چهره‌ای بلندآوازه است. درباره خیام سخن بسیار رفته است، و از زاویه‌های مختلف درباره وی فراوان بحث شده است. آقای عنایت‌الله رضا دست کم در بخش‌هایی از کتاب، نگاهی نو به زندگانی خیام دارد. کتاب در شش بخش سامان یافته است. عناوین بخش‌ها چنین است: آغاز، خیام، پاسکال، نیوتن، دکارت، در قلمرو اهل ادب، شاعری انگلیسی شایسته‌تر و گوهر ایران، گوهرهای جهان پسند نیشابور و بالاخره رباعیات مروارید غلطان.

• همراه با پیامبران در قرآن

عفیف عبدالفتاح طباره، ترجمه حسین خاکساران و عباس جلالی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۵۶۰ص، وزیری.

نگارش داستان‌های پیامبران در فرهنگ اسلامی در قالب‌های گونه‌گون پیشینه‌ای بس کهن دارد. متأسفانه این نگارش‌ها به ویژه آن‌گاه که جنبه تاریخی آن چیره شود، غالباً آمیخته به نقل‌های دروغ و اسرائیلیات است. «همراه با پیامبران در قرآن» اثری است فاخر سودمند و به دور از نقل‌های ناپذیرفتنی. مؤلف کوشیده است در گزارش سیره پیامبران از محدوده قرآن فراتر نرود و با توجه به آیات الهی، زندگانی رسولان را رقم بزند، و پس از پایان بخشیدن به زندگی‌ها، از درس‌ها و پندهای برگرفته شده از حیات پیامبران خواننده را بهره‌مند سازد.

• العروة الوثقی

سید جمال‌الدین اسدآبادی، محمد عبده، چاپ اول، قم، مرکز بررسی‌های اسلامی، ۱۳۷۹، ۵۱۹ص، وزیری.

«عروة الوثقی» مجموعه مقاله‌ها و نگاه‌های سید جمال‌الدین اسدآبادی در جهت بیداری مشرق زمین، و لرزش افکنی به بستر آرام جامعه اسلامی آن روز، بلندآوازه‌تر از آن است که نیازی به معرفی داشته باشد. راستی را، این مقالات در آن روزگار «صاعقه» بود، «فریاد» بود، تازیانه خیزش بود، و تأثیری که در محیط اسلامی آن روزگار گذاشت، بسی مهم و سرنوشت‌ساز بود.

اکنون آقای سید هادی خسروشاهی که بی‌گمان در شناخت و شناساندن سید جمال‌الدین اسدآبادی تلاشی بی‌نظیر داشته‌اند، مجموعه مقالات «عروة الوثقی» را برای دومین بار به گونه‌ای منقح و چشم‌نواز نشر داده‌اند. این چاپ مقدمه‌ای دارد در شرح حال و آثار و افکار سید. در

پایان نیز فهرست‌های گوناگون کتاب جای گرفته است.

• ملاصدرا، ج ۱

(زندگی، شخصیت و مکتب صدرالمتألهین)

سید محمد خامنه‌ای، چاپ اول، تهران، انتشارات بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۷۹، ۴۱۵ص، وزیری.

صدرالمتألهین از حکیمان، مفسران و محدثان بزرگ و بلندآوازه قرن یازدهم هجری است. درباره این فیلسوف و متأله بزرگ شیعی سخن بسیار گفته شده، و مقاله و کتاب‌هایی فراوانی به‌خامه درآمده است (کتابشناسی جامع ملاصدرا، ناهید باقری خرم‌دشتی، ص ۳۴۹ به بعد. در این کتاب پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها، مقاله‌ها و بخش‌هایی از کتاب‌هایی که درباره صدرا سخنی دارند گزارش شده است).

با این همه توان گفت جای کتابی جامع و مجموعه‌ای گسترده که از یکسو زندگی او را به دقت و گستردگی از آغاز تا پایان برسد و از سوی دیگر آثار و اندیشه‌های او را ارزیابی و گزارش کند، خالی بود. اکنون استاد سید محمد خامنه‌ای همت ورزیده‌اند تا چنین اثری را سامان دهند که مجلد اول آن نشر یافته است. در این جلد از فلسفه و کارکرد تربیتی و اجتماعی آن سخن رفته است و آنگاه از زندگی نامه مرحوم ملاصدرا.

زادروز صدرا، خانواده او، صدر در نوجوانی، هجرت از شیراز، دوران فراگیری، استادان صدرا، صدرا و شیخ بهاء، صدرا و میرداماد، فلسفه میرداماد، حدوث دهری در فلسفه میرداماد، موضع ملاصدرا در برابر حدوث دهری، هجرت به قم، چرایی و چگونگی آن، اقامت در کهک قم، ملاقات ملا عبدالرزاق لاهیجی و دهه آخر زندگی صدر در شیراز، برخی از عناوین و مطالب جلد اول است.

• شبی که به خوابم آمدی

سید سعید هاشمی، چاپ دوم، قم، دفتر

تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۷۲ص، رقی.

این کتاب شامل چند داستان کوتاه از زندگی بزرگان دین است که برای کودکان و نوجوانان نگارش یافته است.

• ضیاء الخافقین

سید جمال‌الدین اسدآبادی، سید هادی خسروشاهی، چاپ اول، تهران، کلبه شروق، ۱۳۷۹، ۲۶۴ص، وزیری.

«ضیاء الخافقین» نشریه‌ای بوده است که سید جمال‌الدین اسدآبادی برای نشر افکارش از صفحات آن بهره می‌گرفته است. در پنج شماره نشر یافته آن با همکاری سید، آن بزرگوار مقالاتی در چگونگی وضع سیاست و اقتصاد در ایران و مسائل مرتبط با ایران نگاشته است. آقای سید هادی خسروشاهی اکنون متن نوشته‌های سید را با عنوان روزنامه نشر داده است. وی در ضمن مقدمه‌ای به تفصیل از چگونگی این حرکت فرهنگی و سیاسی سید سخن گفته و اهمیت این مجموعه را در حال و هوای آن روز روشن کرده است. نشر این مجموعه بی‌گمان در شناخت افکار، اهداف و مبارزات سید نقش شایان توجهی خواهد داشت.

• مجموعه اسناد وزارت خارجه انگلیس

درباره سید جمال‌الدین اسدآبادی

به کوشش سید هادی خسروشاهی، چاپ اول، تهران، کلبه شروق، ۱۳۷۹، ۴۴۶ص، وزیری.

مجموعه اسنادی که در این کتاب آمده است، اسناد موجود در وزارت خارجه انگلیس است درباره سید جمال‌الدین اسدآبادی. آقای خسروشاهی که اکنون به نشر این مجموعه همت گماشته‌اند، یادآوری کرده‌اند که ترجمه‌گزیده‌ای از این مجموعه سال‌ها پیش در مجله «خواندنی‌ها» نشر یافته بود. اکنون با تطبیق آن ترجمه‌ها با اصل و گاه اصلاح مواردی به ضمیمه متن اسناد که وی فراهم

کتاب ادبیات

• پله پله تا خدا

محمود پور وهاب، مجید ملا محمدی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۶۸ ص، رقعی.

فراهم آورنده این مجموعه شعری، در خصوص هدف خود می نویسد: «هدف از فراهم آوردن این کتاب، انتخاب و معرفی اشعار مذهبی-در مقطع سنی نوجوان-به بهترین شکل هنری آن است» و به همین انگیزه با بررسی مجله ها و روزنامه ها و مکاتبه و نیز درخواست حضوری از شاعران اشعار مذهبی ویژه نوجوان را گردآوری کرده است. عناوین موضوعات اشعار عبارتند از: نیایش، قرآن، نماز و روزه.

• شعر عربی در عهد جاهلی

کارل بروکلنن، ترجمه چنگیز پهلوان، چاپ اول، تهران، گیبو، ۱۳۷۹، ۲۲۰ ص، رقعی.

کتاب با شرحی از چنگیز پهلوان درباره کارل بروکلنن (۱۹۵۶م) شرق شناس آلمانی شروع شده و پس از آن متن اصلی درباره قلمرو و حوزه تاریخ ادبیات عرب، قالب ها و منابع شناخت شعر جاهلی، روایت شعر عربی و معرفی شاعران آن عصر آغاز می گردد. پایان بخش کتاب مختصری است از نثر عصر جاهلی.

• نصوص من النثر والشعر منذ صدر الاسلام

حتى سقوط بغداد

نادر نظام تهران و سعید واعظ، چاپ اول، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۹، ۳۲۶ ص، وزیری.

برگزیده ای است از نظم و نثر عربی صدر اسلام تا پایان خلافت عباسیان با شرح لغات ابتدای هر اثر شناخت نامه کوتاهی از پدیدآورنده اثر منظوم یا مثنوی ارائه شده است. کتاب با معرفی امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) و نمونه ای از آثار او آغاز می گردد.

«بعثت» در آن روزگار سیاه و خفقان زده، جرقه ای بود روشنائی آفرین و فرصتی برای فریاد. اسناد انقلاب نشان می دهد که این مجموعه در آن روزگار در امید آفرینی، افشاگری چهره ستم و ... نقش مهمی را ایفا کرده بود. مجموعه نشریه بعثت را پیش تر روانشاد علی حاجتی کرمانی از مؤسسان و اداره کنندگان سختکوش آن با مقدمه ای در چگونگی آن منتشر ساخته بود. اکنون آقای خسرو شاهی برای بار دوم و با مقدمه ای دراز دامن و خواندنی، که گوشه ای خواندنی از تاریخ مبارزات حوزه علمیه قم را وامی گوید، نشر داده است. بی گمان این گونه آثار در روشن ساختن ابعاد مبارزه نقش مهمی را ایفا خواهند کرد و نشر این گونه اسناد بدون حب و بغض و گرایش های گونه گون، برای تاریخ ما بسیار مهم است.

• النهضة الإسلامية في سیر اعلامها

المعاصرین، ۵ ج

محمد رجب بیثومی، چاپ اول، دمشق-بیروت، دار القلم والدار الشامیه، وزیری.

بیثومی از نویسندگان نواندیش مصری و از عالمان برجسته این روزگار است. او در این کتاب کوشیده که شرح حال چهره های برجسته نهضت بیدارگری را گزارش کند. بیثومی در ضمن گزارش شرح حال رجسالت نهضت به اندیشه ها، افکار و رویکردهای آنها نیز پرداخته و حوادثی را که افراد به گونه ای در آن نقش داشته اند، برنموده است. بدین سان کتاب بیثومی به واقع تاریخ نهضت بیدارگری است که در قالب نقش آفرینان این حرکت گزارش شده است و قطعاً عنوان کتاب را با عنایت انتخاب کرده است. به هر حال مجموعه پنج جلدی «النهضة الإسلامية في سیر اعلامها المعاصرین» اثری است خواندنی و در آگاهی از حرکت های جهان اسلام سودمند.

آورده اند، یکجا نشر می یابد. افزون بر این تأکید کرده اند که گو این که نشر این مجموعه برای پژوهشگران جهت اطلاع از دیدگاه های سفرای بریتانیا لازم و ضروری است، ولی هرگز به معنای همسویی با محتوای تمام آنها نیست. اسناد را محقق محترم در ۱۱ عنوان طبقه بندی کرده اند و در ضمن مقدمه ای از چگونگی تدوین و نشر آن سخن گفته اند.

• نامه ها و اسناد سیاسی-تاریخی

سید جمال الدین اسدآبادی، به کوشش سید هادی خسرو شاهی، چاپ اول، تهران-قم، کلبه شروق-مرکز بررسی های اسلامی، ۱۳۷۹، ۳۱۹ ص، وزیری.

نامه های سید جمال الدین و به ویژه آنچه خطاب به عالمان و حاکمان نگاشته شده از جمله بهترین اسناد شناخت افکار، اندیشه، آرمان ها و دلمشغولی های او است. جمع و تدوین نامه های سید بی گمان در شناخت و شناساندن افکار او نقش مهم ایفا خواهد کرد. پیش تر مجموعه ای از ۱۲ نامه سید چاپ شده بود، با عنوان «نامه ها و اسناد سیاسی سید جمال الدین اسدآبادی». اینک حضرت آقای سید هادی خسرو شاهی با تتبع بسیار مجموعه ای شامل ۶۰ نامه و سند تاریخی را نشر داده اند. وی یادآوری کرده اند که قطعاً آنچه در این کتاب آمده همه نامه ها و اسناد سید نیست، ولی آنچه را در بیش از نیم قرن تفحص و جست و جو یافته است، همین ها است. تلاش حضرت خسرو شاهی مشکور است و این مجموعه بی گمان در شناخت سید و تاریخ معاصر کارآمد و سودمند.

• بعثت، نشریه داخلی حوزه علمیه قم

۱۳۴۳-۴۴

به کوشش سید هادی خسرو شاهی، چاپ اول، تهران-قم، کلبه شروق-مرکز بررسی های اسلامی، ۱۳۷۹، ۳۲۲ ص، وزیری.

• ندره های دلتنگی

رضا بابایی، چاپ دوم، قم، نشر دارالصادقین، ۱۳۷۹، ۱۲۰ ص، رقیعی.

این اثر ادبی، حاوی ۲۰ متن شاعرانه و به قول نویسنده اش، ۲۰ عریضه به محضر حضرت مهدی (عج) است. چاپ نخست آن در همین نشریه معرفی شده است و در چاپ دوم، شاهد افزودن چندین متن دیگر هستیم. زبان کتاب، کاملاً ادبی و مشحول از تصویرسازی های مؤثر است و پانوش ها، ریشه و اصل برخی از تشبیهات و کنایات را در متن نشان می دهد.

• سفرنامه

ز ملک تاملکوت

اسدالله بقایی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰، ۱۹۱ ص، رقیعی.

کتاب سفرنامه حج است که نویسنده لحظه به لحظه این سفر را گزارش کرده است. در آن حالت های ویژه خود را گزارش نموده و به تعبیر نویسنده در مقدمه کتاب: «... ز ملک تاملکوت، تنها یک سفرنامه نیست، نجوای عاشقی است که برای نخستین بار به دیدار معشوق خود دست یافته است، ... سفرنامه او منظومه ای است بلند که عاشق سرگردانی به پیشگاه معشوق خود نثار کرده است».

• مجموعه ها

• **چهل گفتار در ادب و تاریخ فرهنگ ایران**
محمدامین ریاحی، چاپ اول، تهران، سخن، ۱۳۷۹، ۶۰۲ ص، وزیری.

این کتاب مجموعه ای است از پژوهش ها و نگارش های دکتر محمدامین ریاحی که در شصت سال گذشته در مجلات نشر یافته است و اکنون در قالب کتاب عرضه

می شود. کتاب، در شش بخش سامان یافته است: زبان و فرهنگ ما، فردوسی و شاهنامه، در احوال گذشتگان، در آئینه تاریخ، نکته ها و یاد استادان و یاران رفته. پایان بخش کتاب فهرست نام های کسان، جاها و کتاب ها است.

• اندیشه سیاسی محقق اردبیلی

علی خالقی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۱۶ ص، رقیعی.

محقق اردبیلی از مشاهیر و مفاخر علمای امامیه در دوره صفویه و سرسلسله فقهای ایرانی می باشد و بررسی اندیشه های سیاسی وی برای پژوهش های عصر حاضر بسیار سودمند است و به همین خاطر نویسنده تلاش کرده است در فصل اول این کتاب نمایی از وضعیت سیاسی و مذهبی عصر او را ترسیم کند تا ظرف زمان و مکان اندیشه او روشن شود. در فصل دوم مبانی فکری وی را که شامل روش شناخت و انسان شناسی و هستی شناسی از دیدگاه محقق است، بررسی می کند و در فصل سوم که مهم ترین فصل این بخش است، اصل ضرورت حکومت و انواع آن را از دیدگاه محقق مطرح ساخته و دامنه اختیارات هر کدام را نشان داده است. در فصل چهارم کلیاتی درباره سیاست های داخلی و خارجی حکومت اسلامی بیان کرده و به بررسی اجمالی سیاست کلی حکومت اسلامی در زمینه مسائل اجتماعی و اقتصادی از دیدگاه وی پرداخته است و در فصل پایانی به منابعی که حکومت اسلامی در عصر محقق می توانسته در اجرای سیاست های داخلی و خارجی از آن ها بهره ببرد، پرداخته است.

• مدیریت اسلامی

محمدحسین ابراهیمی، چاپ دوم، قم،

دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹، ۱۹۱ ص، رقیعی.

نویسنده با این هدف که: «نظام جمهوری اسلامی ایران را در جهت اصلاح مدیران و متصف شدن آنان به اخلاق قوت بخشد و عیوب موجود را گوشزد نماید و در این مسیر پاسدار خون شهیدان باشد و آن سرمستان باده شهادت را خشنود سازد» دست به تألیف این کتاب زده است و در آن ضرورت مدیریت، مهارتی بودن مدیریت، تعریف مدیریت، ویژگی اخلاقی مدیر، مدیریت و جایگاه آن، عوامل سقوط مدیر، فلسفه مدیریت، مدیریت در قرآن و جایگاه مدیریت در توسعه و رشد را مورد بررسی قرار داده است.

• مجموعه رسائل و مقالات

سید جمال الدین اسدآبادی، سید هادی خسروشاهی، چاپ اول، تهران-قم، کلبه شروق-مرکز بررسی های اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۵۴ ص، وزیری.

آثار سید جمال الدین اسدآبادی، غالباً چهره مقاله و رساله دارد که با توجه به فضای فرهنگی و سیاسی آن روزگار به خامه آمده است. این نگاه ها نشان می دهد که سید کژراهه ای را می نگریست که کج می رود و کژروی را می گسترد، سکوت را بر نمی تابد، و به نقادی و روشنگری پرداخته است (تفسیر مفسر در این مجموعه و...). آنچه در این مجموعه آمده است کامل ترین مجموعه مشتمل بر مقاله ها، نگاه ها کوتاه و رساله های اوست. رساله نیچه، مقاله های تعلیم و تربیت، اسباب صیانت حقوق، تفسیر مفسر، جهالت و نادانی، فلسفه وحدت جنسیت و... از جمله مقالات این مجموعه است.

